

Тақырыбы

Голарктикалық, палеотропикалық, неотропикалық
өсімдік патшалығы

- ? **Голарктика патшалығы** – Жапония, Қытай, Қазақстан, Иран, Ауғанстан, Сауд Арабиясы, Египет, Алжир, Марокко т.б. В.Аллекхин 1944ж 11 облысқа бөлді: 1.Қытай-Жапон флоралық тармақ, 2. Орманды Жерорта теңізі, 3.Макаронезия, 4.Азия – Жерорта теңізі, 5. Солтүстік Африка –Үнді, 6.Евразия даласы, 7.Европа орманды-Сібір, 8.Солтүстік Америка-Атлантика, 9.Солтүстік Америка – Тынық мұхит, 10.Прери, 11.Арктика.
- ? 1978ж Тахтаджян.А.9 облысқа бөлді: 1.Циркум бореальды, 2. Шығыс Азия, 3.Солтүстік Америка –Атлантика, 4.Тау, 5. Макаронезия, 6.Жерорта теңізі,7.Сахара – Аравия, 8.Иран –Туран, 9.Мадреан. Бұл патшалыққа негізінен өсімдікке бай, көбісі эндемиктер. Әсіресе, Орта Азия, Иран, Египет аймақтары шөл шөлейтті зонаға байланысты өсімдіктерге кедей. Бүгінгі күнге дейін бұл патшалықтың облыс тармақтарына аудандастырылуы әлі зерттелмеген.

*Құрлықтың флоралық жіктелуіндегі
Голарктикалық патшалық ең ірісі және
құрлықтың жартысынан астамын алып жатқан
патшалық. Голарктикалық патшалықтың
флоралық құрамы шамамен 40 эндемикалық
тұқымдастан тұрады. Голарктикалық аумақта
магнолиялы, лавр, саргалдақ, шамшат, қайың,
жаңғақ, қалампыр, қарақұмық, шай, шаршы гүлді
өсімдіктер, бұршақ, шатыргүл, қоңыраубас, қияқ,
дәнді өсімдіктер және басқа да тұқымдастар
кеңінен таралған.*

*Қылқанжапырақтылардан қарагай және кипарис
кеңінен таралған.*

Қоңыраубас

Қаламтыр

Қарақұмық

Самырсын

Қарагай

Бұршақ

Голарктикалық патшалық үлкен 3 патшалыққа бөлінеді

1. Бореальды патшалықша

2. Ежелгі Жерорта теңіздік патшалықша

3. Мадреан патшалықшасы

Облыстары:

1.1

Циркумбореальды (Еуропа-Сібір-Канада)

1.2 Шығыс

Азия (Жапония-Қытай) 1.3

Атлантикалық Солтүстік

Америкалық 1.3

Қатпарлы таулы

Үстірт

Облыстары:

2.1 Макронезия

2.2

Жерорта теңіздік

2.3 Сахара-Арабия

2.4 Иран-Тұран

Облыстары:

3.1 Мадреан

(Сонор)

Облысы

*Ежелгі Жерорта теңіздік патшалықша
4 облысқа жіктеледі*

*1. Макронезия облысы эндемиктік түрлер салыстырмалы түрде (шамамен 30) аз, олардың басым бөлігі Канар аралдарында өседі. Бұл облыс палеоботаниктердің анықтауы бойынша. Еуропаның миоцанді және полиоенді ормандарына көбірек жақын. Бұл жердің эндемик өсімдігі - **Финик пальмасы***

Финик пальмасы

Тік шаншылып, 24 метр биіктікке дейін өсетін құрма пальмасы көбіне ыстық климатты аймақтарға тән.

2. Жерортатеңіздік облыс

Эндемиктік түрлер саны салыстырмалы түрде онша көп емес, түр эндемизмі 50% жетеді

Бұл облыстың эндемиктік түрлеріне : лавр ,зәйтүн қарағай түрлері, қойбүлдірген ағашы, аршагүл түрлері,ладанник пісте жатады

Зәйтүн,

Негізінен тропиктік,
субтропиктік аймақтарда өседі.
80-ге жуық түрі бар. Бұл түр
жабайы түрде кездеспейді.
Биіктігі 5 – 6 м, кейде 10 – 12 м-
ге дейін жетеді

3. Сахара-Арабия облысы.

Сахара –Арабия облысында 1500 эндемиктік түрлер кездеседі.

Шамамен 25 %

құрайды. Етті сабақты және жапырақты сукуленттер, алоэ, сүттіген. құмды шөлде өсетін дәнді аристид түрлері тән. Өсімдік жамылғысында шөлді және шөлейтті өсімдік түрлері тән.

Ақ селеу (лат. Stipagrostis pennata) –

*астық тұқымдасының селеу т
уысына жататын көп жылдық
шөптесін өсімдік. Ақ селеу
көбінесе құмды және құмдауыт
жерлерде, орманды алқаптарда
ғы қара топырақты аудандарда
жақсы өседі. Биіктігі 30 – 40
(60) см, сабағы түбінен
шоғырланған, жалаң тықыр.*

4. Иран-Тұран облысы

Флорасы түрдің біршама жоғарылығымен және түр эндемизімінің өте жоғарылығымен (25%) сипатталады. Облыс үшін аканториман түрлері, астра тұқымдасынан көбенөұйрық тән. Облыстың батыс бөлігі Иран-Тұран флорасының қалыптасуындағы негізгі орталықтардың бірі. Мұнда жүзгін, кермек, аконтолимон, жусан, қызғалдақ, жуа, сарыгүл т.б эндемиктер көп.

Қызғалдақ-

(лат. Tulipa) лалагүлдер тұқымдасына жататын көп жылдық шөптесін пиязшықты өсімдік. Қазақстанның далалық аймақтарында жиі кездеседі, 32 түрі бар, оның 11 түрі – Бұлардың биіктігі 3 – 50 см. Сабағы жұмыр, тік өседі. Тамырымен жалғасқан буынында пиязшығы болады

- ? **Полеотропикалық патшалығы** – Африка, Үндіқытай, Тынық мұхит аралдары, Зонд, Шриланка, Гавай, Полинезия, Филиппинді алып жатыр. Эндемик өсімдіктері 10000 түрі бар. Соның 40 жуық тұқымдастар эндемик: фикус, цитрус ағашы, банан 100 түрі бар. Бұлар төмендегідей облыстарға бөлінеді. Үнді – Африка, Мадагаскар, Жаңа Зеландия, Гавай.
- ? Үнді – Африка облыс тармағы – көне дәуір өсімдіктері көп. Тұт ағаш, бұршақ, пальма, ананас, саваннада астық тұқымды өсімдіктер көп кездседі, кейбір биіктігі 8м жетеді.
- ? Мадагаскар облыс тармағы – баоаб, папоротник, күрделігүлділер, ерекше өсімдігі соговник. Бұл ағаштардан әр түрлі бұйым қағаз жасалады. Мадагаскарда 6765 түрінің 89% эндемик.
- ? Малайзия облыс тармағы - өсімдіктердің 45000 түрі, эндемиктер бұршақ тұқымдастар, шатыргүлділер, фикус, инжир, каучук.
- ? Жаңа Зеландия облыс тармағы – көне дәуір өсімдіктері көп сақталған, папоротник, лиана көп, 30-40м шырмауықтар өсімдіктердің 1800 түрінің 78% эндемик. Әсіресе басқа жерде кездеспейтін қына, бөдене шамшат.
- ? Гавай облыс тармағы - өсімдіктерді жануарлары шектелген, папоротниктер өте көп, астық тұқымдастар, техникалық дақыл, өсімдіктің 705 түрінің 93% эндемик: қоңыраугүлді өсімдіктер, шөптесін өсімдіктер.

- ? **Неотропика патшалығы** - өсімдіктердің 40000 түрі кездеседі. Сүттігендер, лаврлар, тұт ағаштары, пальмалар, архидеялар, бұршақтұқымдастар, ерінгүлділер, кактустар. Бұл 5 облыс тармағына бөлінеді. Кариб теңізі, Гвиана тау қыраты, Амазонка, Бразилия, Анд тауы.
- ? Кариб теңізі – Оңтүстік Мексика, Оңтүстік Америка аралдары кіреді. 500-ден астам эндемик туыстары бар.
- ? Гвиана тау қыраты – Оңтүстік Американың Солтүстік жағы кіреді. Өсімдіктердің 200 түрі болса, 96% эндемиктер мен реликтілер.
- ? Амазонка – Амазонка бассейнін қамтиды. Мұнда өсімдіктердің 500 эндемик туысы, 3000 жуық эндемик түрі.
- ? Бразилия – 400 эндемик туысы бар. Жайрандар эндемиктер.
- ? Анд тауы - өсімдіктердің 100 деген эндемик түрі бар. Әсіресе емен, қалталыгүлділер, қарақаттар.